

SVOBODNA SLOVENIJA

Año (Leto) XVI (11)
No. (Štev.) 21.

“ESLOVENIA LIBRE”

BUENOS AIRES.
21. maja (mayo) 1959

Neiskrenost v Ženevi

V Ženevi so se prejšnji ponedeljek zunanji ministri velikih štirih sestali že na deveto konferenco po koncu druge svetovne vojne. Vseh prejšnjih osem konferenc zunanjih ministrov se je končalo brez posebnih uspehov ali pa so iz njih, razen iz ene — ko so potem podpisali avstrijsko mirovno pogodbo — sovjeti imeli edini koristi, vsaj propagandne. Nobena od teh konferenc pa se ni pripravljala s takim odporom zahodnjakov, kakor ta, ki se sedaj vrši v Ženevi. Celó leto 1958 je zlasti USA zavlačevala sklicanje take konference in njej sledeče vrhovne konference, čeprav je Hruščev pritiskal tako vztrajno in krčevito, kakor to v zunanji politiki zna samo Moskva. In ker ni našel več druge možnosti, da bi zahodnjake prisilil na posvet za zeleno mizo, je sprožil berlinsko krizo in — konferenca zunanjih ministrov je tu. Od te je samo še en in edini korak naprej — vrhovna konferenca. In želja Hruščeva bo izpolnjena.

Kljub temu, da je storil vse, da bi sedel za isto mizo z Eisenhowerjem, Macmillanom in Debrejem, pa si Hruščev ni prizadeval, da bi si pridobil vero zahodnjakov v iskrenost njegovih namenov. Še tik pred začetkom konference je brezobzirno izjavil, da njegova vojska z osmimi vodikovimi bombami more uničiti Zahodno Nemčijo, za ostalo Evropo pa da ne bi bilo treba za tako akcijo dosti več vodikovih bomb. Prav tako je njegov zunanji minister Gromiko na konferenci takoj spravljal v zadrego zahodnjake, ko je zahteval sedež tudi za Vzhodno Nemčijo, tako, da je bil Zahod prisiljen že prvi dan napraviti s sovjeti kompromis, da je pristal na prisotnost vzhodnonemških in zahodnonemških delegatov na konferenci, čeprav samo v svojstvu opazovalcev. Sovjeti so s tem prisilili zahodnjake na prvi korak k priznanju vzhodnonemškega režima.

V Palači narodov so v konferenci sobi pripravili za velike štiri veliko štiroglato mizo, ki je bila vseč zahodnjakom, češ da pravilno predstavlja okupacijo Nemčije s štirih strani štirih zmagovalcev. Gromiko je proti tej mizi protestiral in zahteval okroglo toliko časa, da so zahodnjaki pristali na to. Sedaj sedijo okoli okrogle mize ena delegacija zraven druge, tako, da miza ni zasedena v vsem svojem obsegu. V sobo so prinesli dve drugi štiroglati mizi za zahodno in vzhodnonemško delegacijo in ju pribili na zahtevo von Brentana, zahodnonemškega zunanjega ministra, trdno v tla, da se ne bo mogla vzhodnonemška delegacija nikdar približati zahodnonemški. Ti dve mizi odn. ti dve nemški delegaciji zavzemata nezaseden prostor glavne okrogle mize, tako da praktično v vsem sodelujeta na konferenci. Sovjetom se je tako posrečilo spraviti vzhodnonemške komuniste daleč naprej in jim zahodnjaki tega niso znali odn. mogli preprečiti.

Sovjetom je na tej konferenci toliko lažje manevrirati proti zahodnjakom iz dveh razlogov: 1) Ker so zahodnjaki pred konferenco na široko objavili, da se še niso povsem zedinili o skupnem nastopanju na konferenci in 2) ker si je Anglija nadela vlogo posrednika med USA in Francijo na eni ter ZSSR na drugi strani, iščoč pri tem izključno svoje koristi in zato slabeč trdnost zahodnjakov.

Zapad je v osebi Herterja, ameriškega zunanjega ministra, predložil sovjetom svojo rešitev berlinskega in splošno nemškega problema, pričakujoč od sovjetsko odklonitev, kar se je tudi zgodilo. “Prva faza konference bo,” je napovedal neki nemški delegat, “čakanje, da se bodo sovjeti nehali smežati zahodnim predlogom.” Druga faza, če bo do nje sploh prišlo, pa bodo sovjetski poskusi za razbitje zahodnjakov in predlaganje vrste posameznih, nepovezanih predlogov, vsak prirejen tako, da bo ugajal eni zahodni vesilici in preplasil druge, kakor n. pr. predlog o skupnem skrčenju zasedbenih sil v srednji Evropi, kar bi bilo v skladu z angleško željo po razputu njene vojske ob Reno, bi pa prestrašilo Francijo in Zahodno Nemčijo, da bi potem v nekaj mesecih gotovo izgubili varstvo ameriške vojske.

Herter : Gromiko

Na konferenci zunanjih ministrov štirih velikih, ki se je začela pretekli ponedeljek v Ženevi, je takoj prvi dan Gromiko nastopil z zahtevo o vključitvi vzhodnonemške delegacije v pogajanja. Zahodnjaki so to zahtevo najprej odklonili, pozneje pa so po posredovanju britanskega zun. min. Lloyd pristali na to, da se konference udeležujejo vzhodni Nemci samo kot posvetovalci, s pravico govora, toda pod pogojem, da Gromiko pristane na prisotnost tudi zahodnih Nemcev. Gromiko je na to pristal. Tako se sedaj obe nemški delegaciji udeležujeta konference.

Vzhodni Nemci so nato zahtevali, da morajo uvesti na konferenci tudi nemščino kot občevelni jezik. Zahodnjaki so to zahtevo odbili, s pristankom zahodnih Nemcev. Vzhodnonemški tisk je zaradi tega napadel Zahodno Nemčijo kot izdajalce, ker da se niso potegnili za svoj jezik.

Na naslednjem zasedanju je Gromiko zahteval vključitev v razgovore tudi poljske in češkoslovaške delegacije, ker da sta državi, ki sta trpeli zaradi nacistične zasedbe. Zahod je to zahtevo odbil, pripravil pa se je pozvati na konferenco v takem svojstvu Italijo, če bi Gromiko vztrajal na svoji zahtevi za Poljsko in Češkoslovaško. Gromiko je pristal na to, da so vprašanje začasno odložili in izjavil, da ga more vsak trenutek zopet ponoviti.

Ameriški zun. minister Herter je nato predložil skupen zahodni načrt za rešitev berlinskega vprašanja, problema združitve Nemčije in vprašanja razorožitve. Zahodnjaki zahtevajo, da se o teh vprašanjih razpravlja kot o nerazdružljivi celoti in ne posamezno, kakor to zahteva Gromiko.

Politična določila

1) Združitev Berlina s svobodnimi volitvami. 2) Ustanovitev vsenemske komisije, ki naj jo sestavlja 25 zahodnih Nemcev in 10 vzhodnih Nemcev. Delegate naj imenujeta obe nemški vladi. Sklepi komisije so veljavni s tričetrtinsko večino. Komisija bo dajala navodila za vedno večje tehnične stike med Vzhodno in Zahodno Nemčijo in pripravila vsenemški volilni zakon. Ta zakon bo nato predložila javnemu glasovanju v obeh Nemcijah. 3) Vsenemske volitve na podlagi tega zakona naj se izvrše v dveh in pol letih po izglasovanju zakona. 4) Na volitvah bodo izvolili delegate za vsenemško ustavodajno skupščino, nakar se bo sestavila vsenemska vlada.

Vojaska določila

1) Štiri velesile bodo izdale skupno deklaracijo, da bodo vse medsebojne spore rešile po mirni poti. 2) Zahod in Vzhod se bo medsebojno informiral o

Na drugi strani pa britanska delegacija z Lloydom na čelu povzroča Franciji in USA resno zaskrbljenost za usodo Zahoda zaradi njene vloge posrednika pri sovjetih. Lloyd in njegovi delegati so to zaskrbljenost opazili ter so pokazali silovito nezadovoljstvo zaradi poročil, da sta Anglija in ZSSR šli tako daleč, da sta sklenili tajen politični in gospodarski sporazum prav sredi berlinske krize. Noben zavezniški diplomat sicer še ni izjavil, da je Anglija to že storila, ali da to dela ali to namerava storiti niti je ni obtožil izdajstva. Vendar pa zaskrbljenost in nezaupanje do Anglije vedno bolj naraščata, zaradi okoliščin, v katerih se je pred konferenco gibal Macmillan, ko je odpotoval v Moskvo in v katerih se giblje angleška delegacija z Lloydom na čelu na konferenci sami.

Pred konferenco je Anglija, po poročilih, ki jih je dobil Pariz, obljubila Moskvi veliko posojilo za povečanje medsebojne trgovine. Hruščev pa je s svoje strani obljubil Angliji, da se komunisti na Srednjem Vzhodu ne bodo dotikali britanskih petrolejskih interesov. Anglija teh poročil ni komentirala.

Adenauer je izjavil Macmillanu, ko ga je ta obiskal v Bonnu 12. marca, da niti on niti njegovo potovanje v Moskvo nista ojačala Zahoda. Dejal je tudi Macmillanu, da bi mogel od Hruščeva dobiti to, kar je dobil, v dveh dneh in ne v desetih, ki jih je porabil v ZSSR — in si pridobil prav tako popularnost doma

številu in opremi svojih vojaških sil. USA in ZSSR bosta zmanjšali svoje vojaške sile na 2,5 milijona mož vsaka. Ustanoviti je treba inspekcijski in kontrolni sistem proti nenadnemu napadu. 3) Na obeh straneh meje med obema blokoma se bo začrtala razorožena črna. Po sklenitvi miru z Nemčijo bodo morale tuje čete oditi iz katere koli evropske države, ki bi to zahtevala, nakar bosta USA in ZSSR morali zmanjšati svoje vojaške sile za nadaljnjih 800.000 mož vsaka, se pravi na 1,7 milijona. 4) Vlada združene Nemčije bo imela pravico priključiti se ali NATO ali Varšavskemu paktu ali pa si izbrati nevtralnost.

Sovjetski načrt

Ta Herterjev odn. zahodni načrt je Gromiko popolnoma odbil in postavil svojega, po katerem je treba skleniti mirovno pogodbo z vsako Nemčijo posebej in če bi se do takrat ustvarila nemška konfederacija, pa še s to konfederacijo.

Ta Gromikov načrt je nesprejemljiv za zahodnjake kakor tudi za Zahodno

Proti komunizmu v Iraku

Anglija se je odločila poslati vojaško pomoč iraški vladi generala Kassema, da bi se ji tako morda posrečilo preprečiti komunistom prevzem oblasti v tej gospodarsko in strateško važni arabski državi. Anglija bo poslala tja večje število bombnikov, tankov in drugega orožja.

Kassem je že pred tremi meseci zaprosil Anglijo za orožje. Sporočil je v London, da se bo po orožje obrnil v Moskvo, če ga ne dobi z Zahoda. Med zavezniki se je razvila tajna polemika, če je prav, dati orožje Kassemovi vladi. Nekateri, zlasti USA, so bili mnenja, da je treba Irak smatrati že za sovjetski satelit. Drugi pa so menili, da samo iraška vojska more preprečiti komunistom vzpon na oblast. Zato je treba to vojsko, ki jo še vedno drži v oblasti general Kassem, oborožiti proti domačim komunistom. Prav tako bo z novim orožjem iraška vlada postala sigurnejša v sporu z egipčanskim Nasserjem, ki se že tedne trudi, da bi vrgel sedanji iraški režim. Anglija pa na Srednjem

Nemčijo. Izjavili so, da ta načrt onemogoča združitev Nemčije. Da je tako, je potrdil v Moskvi Hruščev sam, ko je izjavil, da “vsi vemo, da ni nikomur za združitev Nemčije.” Gromiko je pozneje izjavil, da bi bil pripravljen razpravljati o nekaterih zahodnih predlogih, toda o vsaki stvari kot samostojnem načrtu, nikakor pa ne tako, kakor to zahteva Zahod: da je namreč treba rešiti vse te probleme istočasno.

Ker je tako kazalo, da bo konferenca zašla na mrtvo točko, se je brit. zun. minister Lloyd ponudil, da bo posebej razpravjal z Gromikom o teh vprašanjih, nakar so objavili, da je Zahod pripravljen zaenkrat razpravljati posebej o berlinskem vprašanju in sicer samo o problemu zasedbe Berlina, ki jo Hruščev hoče končati, kakor je izjavil lansko leto septembra, še ta mesec. Vse ostale probleme pa bo Zahod reševal kot trdno povezane med seboj in rešljive kot celota.

Da bi preprečili sovjetom izrabljati konferenco za propagando, se je v tork v Ženevi govorilo, da bodo odslej naprej sestanki tajni. Sklepa o tem še ni bilo.

Vzhodu še vedna smatra za najbolj varno politiko: deli in vladaj. Da je Anglija sklenila poslati orožje Kassemu, je tudi mnogo pripomoglo dejstvo, da je Kassem zagotovil Lordu Moncktonu, predsedniku britanske Irak Petroleum Company, da je ne bo podrževal.

TITO IN VATIKAN

UP je objavila iz Rima naslednje poročilo: Rimski tisk je na kratko, toda zanimivo komentiral prisotnost beograjskega nadškofa msgr. Ujčića v Vatikanu, ki je imel v zadnjih desetih dnevih dva dolga razgovora s papežem Janezom XXIII. Poleg tega je jugoslovansko uradno glasilo “Borba” prenehalo z napadi na papeža. Zaradi teh okoliščin menijo, da naj bi bil msgr. Ujčić pooblaščen pozanimati se pri papežu glede možnosti zbliznanja med Cerkvijo in vlado maršala Tita. Uradno glasilo Vatikana “Osservatore Romano” je s svoje strani poročalo o razgovorih, toda ni zanikalo niti ne potrdilo teh komentarjev.

IZ TEDNA V TEDEN

Zdravje biv. ameriškega državnega tajnika za zunanje zadeve Fosterja Dullesa se je zadnje dni hudo poslabšalo. Rak ga je že sam po sebi tako zdelal, da so začele vidno popuščati bolnikove moči, sedaj je pa Dullesa napadla še močna pljučnica. Zdravniki pričakujejo,

da bo v kratkem nastopila kriza, zato so poklicali v Washington bolnikovo družino.

Dr. Fidel Castro, predsednik kubanske vlade, je ustavil vse procese proti sodelavcem prejšnjega režima pred revolucionarnimi sodišči. Vse obtožbe proti njim bodo v bodoče razpravljala redna sodišča. Dr. Castro je objavil tudi zakon o agrarni reformi. Revolucionarna policija pa je zagrozila vsem tistim, ki bi v bodoče skušali iz Kube napadati katere druge ameriške države, da bodo prišli pred vojaška sodišča.

Belgijski kralj Baudouin je bil prejšnji teden na obisku pri Eisenhowerju.

Ameriški podtajnik v zun. ministrstvu William Show je v zunanjepolitičnem odboru v parlamentu naglašal, da so oborožene sile v Argentini, Kolumbiji in Meksiku dale dokaz, da žele, da se demokracija v teh državah, pa tudi v ostali Južni Ameriki, utrdi.

V Hondurasu so nasprotniki vlade poskušali revolucijo. Načrt se jim ni posrečil.

Predsednik Nicarague Somoza je napovedal, da bo vlada izdala zakon, s katerim bo prepovedala komunistično stranko. “Povsod jo bomo zadržali”, je zatrjeval odločno.

Na Nizozemskem so imeli dva meseca vladno krizo. Končno se je le posrečilo novo vlado sestaviti Johnu E. de Quay-u. Vlada je sestavljena iz članov katoliške, liberalne ter zgodovinske stranke. Socialisti so v opoziciji.

Macmillan, predsednik angleške vlade, je na kritiko lastnih pristaev v konservativni stranki, zakaj ne razpiše to poletje ali vsaj v jeseni državnozborske volitve, odgovoril, da tega ne stori zato, ker je mnenja, da bo letos prišlo do vrhunske konference. Volilna kampanja

Preosnova argentinske vlade

Z nastopom drugega leta svoje vladavine je predsednik dr. Frondizi izvršil delno preosnovo svojega kabineta. Ostavke so dali zunanji minister dr. Florit ter drž. tajniki za finance Anton Lopez, za promet Abuin Lopez, za poljedelstvo Bernard Horne, in trgovino Joze Orfila. Odstopila sta tudi predsednik Drž. premogokopne družbe gen. Juan Uranga in biv. tajnik za gospodarske ter socialne odnose v predsedstvu vlade in dosed. osebni gospodarski svetovalec predsednika Rogelio Frigerio. Njegov odhod iz vlade je sedanja najvažnejša sprememba ter nakazuje, da bo vlada spremenila svoje stališče do peronistov, Rogelio Frigerio je namreč veljal za njihovega zagovornika in zaščitnika. Dr. Frondizi je izpraznjena mesta zasedel z novimi osebnostmi. Zun. minister je postal dosed. argent. poslanik v Uruguayu dr. Diógenes Taboada, drž. tajnik za finance dr. Cezar Bunge, za trgovino Anton Apellániz in za promet ing. Albert Constantini. Drž. tajništvo za poljedelstvo in živinorejvo je prevzel dr. Angel K. Lagomarsino.

Novi zun. minister dr. Taboada je star 73 let. Za sabo ima kot radikal živahno politično delavnost. Bil je tudi minister v vladi prov. San Luis, v zvezni vladi pa pod predsednikom Ortizom notranji minister od leta 1938-1940. Oktobra 1958 ga je dr. Frondizi imenoval za poslanika v Uruguayu.

Dr. Cezar Bunge ima 41 let. Je finančni strokovnjak in je leta 1955 v protest proti nastopu Perónove vlade proti Cerkvji dal ostavko kot gospodarski zastopnik na argent. veleposlaništvu v Washingtonu. V Lonardijevi revolucionarni vladi je bil trgovinski minister.

Anton Apellániz je 44 let star. Po poklicu je odvetnik, odvetniško prakso je pa izvrševal samo 4 leta, nakar se je posvetil poljedelstvu. Politično je radikal.

Ing. Albert Constantini je tudi 44 let star. Pred imenovanjem za drž. tajnika za promet je bil ravnatelj Tehnične šole, predaval na univerzi Cuyo, nato pa na univerzi v Bs. Airesu, kjer je sedaj dekan na fakulteti za inženjstvo. Lani je deloval tudi v Upravi sanitetnih del, kjer je pa dal ostavko.

Drž. tajnik za poljedelstvo in živinorejvo dr. Angel M. Lagomarsino je po poklicu zdravnik. Deloval je v raznih bolnicah. Imenovanje za drž. tajnika ga je zateklo na položaju ravnatelja bolnišnice v mestu Ituzaingó. Politično je radikal. Bil je izvoljen tudi za narodnega poslanca najprej v provincijski, nato pa v zvezni parlament. (1926-30). Bil je tudi senator v prov. Bs. Aires. Star je 69 let.

v Angliji bi pa priprave zanje gotovo zavirala.

Na berlinskem letališču Tempelhof so bile 12. t. m. ob 10 letnici sovjetske blokade Berlina spominke slavnosti pred spomenikom letalcem, ki so izgubili življenje v času blokade, ko so z letali dovažali živila in ostale stvari berlinskemu prebivalstvu. Sovjetska blokada Berlina je trajala 10 mesecev, t. j. od 24. VI. 1948 do 12. V. 1959.

Trgovinski ministri skandinavskih držav so na sestanku v Helsinku sklenili, da bodo delali na ustvaritvi skupnega trga za te države.

V mestu Rovnov v Ukrajini so sovjeti obdoli na smrt 5 ukrajinskih nacionalistov. Obtožili so jih sabotaže in protirevolucionarnega delovanja.

V Beogradu sta imela razgovore Titov zun. minister Koča Popović in zun. min. Združene arabske republike dr. Mahmud Fawzi. Slednji je Popovića obvestil o svojih razgovorih z gen. tajnikom Organizacije združenih narodov Hamarskjoldom v Lausanne. Oba zun. ministra sta naglašala, da bosta obe državi še naprej ostali nevtralni in se ne bosta priključili nobenemu bloku.

Papež Janez XXIII. je imenoval posebno komisijo 12 članov za pripravo vseljnjega cerkvenega zbora. Predsednik komisije je vatikanski drž. tajnik kardinal Dominik Tardini. Sodijo, da se bo vseljnjki cerkveni zbor začel prihodnje leto, ali pa v začetku leta 1961.

(Nadaljevanje na 2. strani)

ŠE O KOROŠKEM ŠOLSLEM VPRAŠANJU

Avstrijski Zvezni svet je 3. aprila potrdil sklep parlamenta o šolstvu na Koroškem. S tem je zakon postal pravomočen in veljaven. Zvezni svet je ta zakon odobril kljub odločnemu nastopu slovenske manjšine, ki je odklonila ta zakon, ker ni v skladu z državno pogodbo. Avstrijski Nemci pa se trkajo na prsi, da je s tem zakonom dana Slovincem zaščita in pravica, kot je baje nima nobena manjšina na svetu. Govorijo celo o "avstrijskem poslanstvu" v Srednji Evropi. Toda govoriti je lahko, dejanja pa so seveda popolnoma drugačna.

Slovensko predstavnstvo na Koroškem je zahtevalo uzakonitev šolstva, kot so ga sprejela avstrijske stranke l. 1945. Pouk je bil sicer dvojezičen in sicer v prvih treh letih enak, v naslednjih šolskih stopnjah pa je bilo slovensčini odmerjen vsaj še tri ure tedensko. Po tej odločbi je bil učitelj dolžan učiti po določenih predpisih; možno je bilo njegovo delo tudi nadzorovati. Da je nadzorovanje v veliki meri odpovedalo je seveda drugo dejstvo. In ravno to so Slovenci hoteli, da se uspešno nadzira izpolnjevanje pouka v obeh jezikih in obvezno za vse učence na področju, kjer žive Slovinci.

Ti predpisi so bili trn v peti šovinistom pa tudi nemškimi strankam, ki o "poslanstvu Avstrije" sicer govore, o dejanjih pa nočejo slišati.

Kako pa je bilo s poukom v stari Avstriji? Obstojala je šolska obveznost od l. 1869, ki je zagovarjala skupno šolo vseh slojev. Ni pa bilo nič določeno, kako naj bo pouk v mešanih deželah. Tako tudi Slovenci na Koroškem niso prišli do svojih pravic, čeprav so tvorili še tretjino prebivalstva. Leta 1891 pa je bil izdan poseben učni načrt za utrakvistične (dvojezične) šole na Koroškem. Ta učni načrt je bil le slabo zakrit način ponemčevanja. Kajti učitelj je moral uporabljati slovensčino le v kolikor se je ni mogel ogniti pri popolnoma nemškem poučevanju. Samo od učitelja je bilo odvisno, kako bo poučeval, vse je bilo prepuščeno njegovi dobri ali slabi volji ter znanju ali neznanju. Zmehda je bila zato v teh šolah velika, nihče ni vedel po kakšnem načrtu se poučuje, šolski nadzorniki niso vedeli niti kakšne knjige so v uporabi, niti ali učitelj, ki poučuje na utrakvistični šoli, sploh obvlada slovensko. Zmehda je trajala do leta 1938 oz. 1941, ko je nacizem še formalno odpravil vsak pouk v slovenski besedi.

Zagovorniki pravice staršev, da samo oni odločajo v katero šolo bo hodil njihov otrok, so odobrvali početje nacizma, nihče se ni spomnil te pravice, katero sedaj na Koroškem vsi Nemci oznanjajo kot edino pravično, kadar gre seveda za boj proti Slovincem. Pravice staršev glede vseh šol pa ne priznavajo ne socialisti niti druge stranke.

Novi zakon, ki dosledno določa voljo staršev kot merilo za pouk in ustanavlja tri tipe pouka: nemški, mešani in slovenski, pa ne velja za verouk: Učenci, ki jih bodo prijavitili v samo slovenske šole, se bodo morali učiti v nem-

ZASTOPNIKI SLS NA MEDNARODNIH KONGRESIH

Sestanek mladih krščanskih demokratov v Luksemburški. Meseca decembra l. l. je Mednarodna zveza mladih krščanskih demokratov organizirala v Luksemburški sestanek zastopnikov krščanske demokracije v državah, ki so članice tako imenovane Male Evrope. Konferenca je imela za cilj seznaniti mlade krščanske demokrate z obstoječimi ustanovami Male Evrope. Kot gostje so se konference udeležili tudi zastopniki krščanskih demokratov v komunističnih državah. Med njimi sta bila tudi dva zastopnika Slovenske ljudske stranke.

Evropska sekcija Mednarodne unije mladih krščanskih demokratov je imela 27. in 28. februarja v Parizu svojo letno konferenco, na kateri je sprejela nov poslovnik, si izvolila nov odbor ter razpravljala o svojih odnošjih z mladimi krščanskimi demokrati v državah Latinske Amerike, o komunističnem

mladinskem festivalu, ki se bo letos vršil na Dunaju in o vprašanju Berlina. Konferenco so se udeležili tudi zastopniki SLS in je bil v odbor sekcije izvoljen g. Marijan Struna.

Sestanek Zveze evropskih krščansko demokratiških strank v Bonnu se je vršil 20. in 21. marca, organizirala sta ga pa Kulturna komisija in mladinska sekcija Zveze. Na sporedu je bil razgovor med starejšo in mlajšo generacijo o temi: Človekovo mesto v sedanjih nevtralnih in materialističnih družbi; kako naj kristjan nastopa v tej družbi? — Sestanka so se udeležili tudi zastopniki begunskih krščansko demokratiških strank. Med njimi sta bila dva zastopnika SLS.

V letošnjem letu bo še več kongresov in sestankov, na katere so bili povabljeni zastopniki SLS.

MESSIAS V COLONU

V gledališču Colon, ki je bilo že nekaj dni pred koncertom razprodano, je lepo uspel koncert, posvečen dvestoletnici smrti velikega nemškega skladatelja Haendla. Oratorij Messias, ki je po svoji veličini edinstven v glasbeni literaturi, je izvajalo blizu 200 sodelujočih: štiri solisti, zbor Lagun Onak (okrog 100 pevki in pevcev) ter buenosaireski filharmonični orkester. Občinstvo je ob koncu koncerta nastopajoče, kakor tudi dirigenta Draga Mariana, nagradilo z dolgotrajnim in prisrčnim aplavzom. Glasbeni poročevalci buenosaireskih dnevnikov obširno pišejo o koncertu ter o veličini mogočne skladbe in poudarjajo, da zlasti Aleluja nima primere v glasbeni literaturi. O dirigentu pravijo,

GORIŠKA IN PRIMORSKA

Proračun goriške mestne občine predvideva 827.709.000 lir dohodkov ter 905.986.000 lir izdatkov. Primanjkljaj 77.986.000 lir bodo pokrili z novimi dokladami na zemljiške dohodke in na potrošnje.

Glavni odbor Slovenske demokratske zveze je z ozirom na nove krivice, ki jih

škem in slovenskem jeziku, za vse ostale pa samo v nemškem. Ni mogoče razumeti tega, saj je vedno bilo merilo za pouk verouka materin jezik, še bolj pa je značilno, da je bilo to vnešeno v sporazumu s cerkvenimi oblastmi. Šolska odredba iz l. 1945 je predpisovala, da se mora verouk načrtno poučevati v materinem jeziku. Sedaj so tudi Cerkev vključili v ponemčevalni sistem.

Zalostno je dejstvo, da se avstrijski Nemci v teku zgodovine niso ničesar naučili. Narodnostno vprašanje je strmoglavilo dvojno monarhijo, pa tudi prvo republiko je uničil nemški nacionalizem. Po strahotah druge svetovne vojne bi bilo pričakovati, da bodo Nemci spregledali in spoznali, da je bilo germanizacijsko delo pogubno za nemški narod. Toda na Koroškem imamo spet nove dokaze za germanizacijo. In to kljub lepim besedam o edino pravični rešitvi zaščite slovenske manjšine.

avstrijska vlada povzroča koroškim Slovincem sprejel resolucijo, v kateri "odločno protestira proti sistematičnemu raznarodovanju naših bratov na Koroškem, ki ga nemškoavstrijske oblasti in zasebniki dosledno izvajajo že stoletja". V resoluciji dalje naglašajo, "da je samo v zadnjih sto letih nemškoavstrijska narodna nestrpnost po tradicionalnih načelih "pritiska proti jugu" odrinila avtohtone Slovence od Gospe Svete in pobočij Visokih Tur na obronke Karavank. To se je dogajalo z nasilnim naseljevanjem Nemcev na slovensko zemljo, z ustrahovanjem Slovencev v "vindišarje". Končno poziva svetovno javnost in zadevne mednarodne organizacije "da v interesu notranjega miru v osrčju Evrope iztrebijo preživelo kolonialno in raznarodovalno dediščino nacizma in fašizma".

Tržaški in goriški Slovenci bodo julija meseca priredili skupno romanje k Mariji Einsiedeln v Švici. Odhod romarjev bo s posebnim rokarskim vlakom iz Trsta 24. julija, v božjepotni kraj Einsiedeln v Švici bodo prišli naslednjega dne popoldne. Nedeljo dne 26. julija bodo prebili pri Mariji Einsiedeln, v ponedeljek 27. julija se bodo pa vračali domov.

V Dolini so gostovali borštanski igral-

DR. KREK O DR. AHČINOVI SOCIOLOGIJI

Dr. Ahčinova "Sociologija" je vzbudila med Slovenci na vseh kontinentih veliko pozornost. Vse kritike o njej so zelo ugodne in vsi priporočajo, naj ne bo Slovenca, ki bi bil brez te pomembne knjige, o kateri je dr. Miha Krek v Ameriški domovini z dne 27. aprila t. l., zapisal: "Ne bo odveč, če ponovim in zatrdim, da drugače podobno popolnlega dela s tega področja znanosti Slovinci sploh nimamo. Dr. Ahčinova knjiga ni le odlični učbenik za strokovnjake, ampak tako točno-jasno pisana razprava, da je lahko razumljiva slehernemu bralcu in zanimiva za vsakega od začetka do konca. Dokler čitaš posamezna poglavja, samo uživaš. Tvarina, ki je v drugih učbenikih in knjigah pušča v suhoparna, tu je v Ahčinovem jeziku privlačna — lahka in prijetna. Mislim, da je to njena največja odlika. Na drugem mestu ugotavlja:

"Kdor prebere Ahčinovo poglavje o titizmu, bo vedel vse, kar je važnega v sedanjem političnem, gospodarskem in socialnem stanju komunistično vladane Jugoslavije. Tako je knjiga popolna tudi v opisu odtenkov v kapitalističnih in socialističnih sestavih pri drugih narodih in v drugih dobah".

Svoj članek pa zaključuje z ugotovitvijo: "Dr. Ahčin je s svojim velikim delom uvrstil Slovence med tiste redke emigracijske skupine, ki so znanstveno literaturo svojih narodov obogatile s proizvodni trajne vrednosti, ki bodo preživeli in emigracijo i sedanjih čas in razmere. Ne le mi, bodoči rodovi se bodo verjetno še bolj kot mi bogatili iz te zakladnice in iskali vodila v njej".

ci z igro "Nebesa na zemlji". Tržačani pa bodo uprizarili na Repentabru "Slehnernika", morda pa ga bodo ponovili tudi po raznih vaseh na Tržaškem.

Prof. Ivan Teuerschuh je napisal knjižico "Mi in naši otroci", v kateri se je pisec dotaknil vseh najvažnejših vzgojnih poglavlji.

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu bo 17. maja odprlo v Boljuncu razstavo goveje živine. Na razstavi sodeluje 130 kmetovalcev s Tržaškega brega.

IZ TEDNA V TEDEN

(Nadaljevanje s l. strani)

General Aramburu, biv. predsednik argent. revolucionarne vlade, je v Milanu z ozirom na zadnje dogodke v Argentini, dejal, da Argentina sedaj doživlja važno preizkušnjo svoje demokracije in svobode. Glede sebe je povsem pripravljen, da bosta vlada in narod hitro ter na demokratiški način rešila krizo ter ohranila mir v deželi.

Predsednik avstrijske vlade ing. Julij Raab je dal ostavko koalicijske vlade. Predsednik republike Adolf Schaerf jo je sprejel. Nova vlada bo morala biti zopet koalicijska, ker je Raabova ljudska stranka dobila 79 mandatov, socialisti pa 78. Tretja stranka — stranka svobode — ima pa samo 8 poslancev. Kot znano so komunisti ostali brez zastopstva v parlamentu.

ARGENTINA

Predsednik dr. Frondizi bo koncem tega tedna odšel na obisk v provinco Jujuy, kjer bo tudi prisostvoval slavnostni na narodni praznik 25. maja. Na obisk ga vabijo tudi v provinco Salto. Kordobski nadškof Msgr. Castellanos ga je tudi povabil na narodni evharistični kongres, ki bo oktobra meseca v Cordobi. Dr. Frondizi mu je izjavil, da se ga udeležil, če ne bodo nastopile kake nepremagljive težave.

V Argentini sta ta teden na obisku zunanja ministrica Izraela Golda Meyer ter indonezijski predsednik Soekarno.

Splošna stavka, ki so jo za prejšnji petek proglasili komunistični in peronistični sindikati — t. j. Gibanje za sindikalno enotnost in koordinacijo (Movimiento de Unidad y Coordinación Sindical) in "62 organizacij" kot izraz solidarnosti s stavkujočimi bančniki in zavarovalnimi uradniki, se je izjalovila, ker se demokratsko usmerjeni sindikati stavki niso pridružili.

V Argentini se je prejšnji petek zvečer zgodila letalska nesreča. Potniško letalo Douglas DC 3 je v Mar del Plati kmalu po odletu z letališča padlo v morje s 6 potniki in 4 člani posadke. Dosele so našli samo še 4 žrtve letalske nesreče.

V Argentini so po objavi zakona, s katerim so prepovedali delavnost komunistični stranki, zaprli vse prostore te stranke. Prav tako tudi prostore tistih društev in organizacij, ki so podpirala komunistično delavnost. V parlamentu je pa v mučnem položaju predsednik zunanje-političnega odbora Juan Raul Lopez, ki je ob obisku raznih satelitskih držav dajal izjave, ki niso v skladu s sedanjo politiko argentinske vlade proti komunistom. Vladni poslanci od svojega tovariša zahtevajo, da mora dati ostavko na položaj predsednika zunanje-političnega odbora, drugi pa zahtevajo proti njemu preizkavo.

Argentina ima 1.800.000 državnih in provinjskih uradnikov ter nameščenec. Za njihove plače gre kar 80% vseh državnih dohodkov. V načrtu za ozdravitev narodnega gospodarstva je vlada med drugim tudi napovedala izboljšanje javne uprave ter občno zmanjšanje števila javnih uslužbencev. To je namepravala doseči na eni strani z upokojitvijo takih uradnikov, ki imajo že leta za upokojitve, na drugi strani pa z odpustitvijo vseh tistih, ki imajo poleg državne še privatno službo. Vlada je mislila, da se bo takih uradnikov znebila z novim delovnim časom od pol desete ure dop. do pol šeste ure pop. Dobrih 14 dni je ta urnik že v veljavi, pa so v večini državnih uradov ugotovili, da zaradi njegovega ni noben državni uradnik podal ostavke. Tako sedaj ne bo preostalo drugo, kakor, da bo vlada morala le načeti tudi pereči problem znižanja števila drž. uradništva. Kdaj se bo to zgodilo, ni znano, zlasti ne, ko je tehnični tajnik v predsedstvu vlade in predsednik odbora za izvajanje načrta za racionalizacijo ter varčevanje dr. Zavala objavil, da se je v letu 1958 število državnih uradnikov še povečalo za novih 39.000.

Dr. Krek o odnosih Slovencev do ideje jugoslovanstva

(Nadaljevanje)

Trdina je n. pr., ko je bil profesor na Hrvaškem, prepotoval skoro celo Hrvaško, nekatere dele ponovno in objavljaj v slovenskih listih svoje doživljanje in opažanja med Hrvati in Srbi. Tedaj so namreč slovenski izobraženci zelo iskali zaposlitev v Hrvaški, ker so v avstrijski polovici mogli dobiti službe le v trdo nemških krajih ali pa v Galiciji.

Ideja bratstva in solidarnosti, ki je minil Bachov absolutizem, je idealni slovenski književnik Anton Janežič v Celovcu začel izdajati literarno revijo "Slovenski Glasnik". Tu je objavljajl potopise po Bosni in odlomke iz hrvaške in srbske zgodovine. Spremljal je v tem listu tudi srbsko, hrvaško in bolgarsko kulturno delo ter ga ocenjeval. Znanstveno se je pečal s Srbi in Hrvači lingvist Pleteršnik. On je objavil prvo kompletno študijo o Srbih. S takimi deli se je vzdržala ideja bratstva in solidarnosti z drugimi slovanskimi narodi in potreba sloge in sodelovanja z jugoslovanskimi narodi v dobi do obnovitve ustavnega življenja. Lahko rečemo, da se misel sodelovanja ni samo vzdržala, ampak tudi razširila in utrdila.

Tako je ostalo tudi v naslednjem desetletju, ker o kakem političnem zedinjenju tedaj še ni bilo mogoče govoriti. Hrvati so tedaj delali za zedinjenje vseh hrvaških pokrajin v okviru monarhije.

Ta borba je zahtevala vse njihove sile. Vendar je misel solidarnosti, povezanosti usod naših narodov vedno nekako prihajala do izraza. Slovenci smo vedno z ljubeznijo in simpatijami spremljali vsak napredek v Hrvaški in naši javni delavci in pisci so poskrbeli, da nismo bili le informirani, ampak tudi prepojeni z duhom prijateljstva in bratstva. Tudi Srbov niso zanemarili. Dr. Kovač se je odzval pozivu kneza Mihajla in služil v Srbiji kot organizator sanitetske službe. Stalno je pisal v Novice o tem kar je videl in doživel v Srbiji, tako, da smo že preko tega lista bili poučeni o kulturi, politiki in gospodarskih pojavih v Srbiji. Dr. Einspieler, duhovnik in neumoren prosvetni narodni delavec na Koroškem, je obvestil Slovence o političnem programu Srbov v Vojvodini. Objavil je celo resolucijo narodnega kongresa v Karlovcih leta 1861 in dodal: "Srbi so vedno bili polni istega duha narodne svobodoljubnosti, ki so si jo privzgojili v topli ljubezni in zvestobi do svojega plemena, svojega jezika in do lepih navad svojih očetov. V dogodkih, ki se pripravljajo na Balkanu bodo Srbi igrali eno prvih vlog". Naš pesnik in glasbenik Davorin Jenko je prišel l. 1863 v Pančevo, dve leti kasneje je prevzel službo pevovodje belgrajskega pevskega društva. Že leta 1897 pa

je postal ravnatelj Srbskega narodnega gledališča in je ostal v tej službi 32 let. Ta idealni glasbenik je zapustil sad svojega umetniškega dela v temeljnih moderne srbske muzike. Komponiral je najpopularnejše srbske davorije in celo srbsko himno Bože Pravde. Profesor Pajk je že tedaj, pred več kot devetdeset leti, publiciral kratko slovnico srbskega jezika in srbski slovar. On je izdal tudi zvezek srbskih narodnih pesmi. Franjo Levstik je v svojem listu "Naprej", ki ga je začel leta 1863, objavljajl pripovedke, ki jih je prevajal iz srbsčine. Kolikšna je bila že tedaj misel solidarnosti med nami, kaže opomba, ki jo je napravil grof Auersperg v deželnem zboru kranjskem. Trdil je namreč, da Slovenci težje za tem, da bi njihovo prestolno mesto ne bil več Dunaj, ampak Belgrad. Že tedaj je dunajska vlada opozorila policijske organe v Ljubljani, da je tam nekaj jugoslovanski odbor, čigar delovanje je treba imeti pod stalnim nadzorstvom.

Leta 1870 je bila v Sisku konferenca hrvaških politikov, pri kateri so bili navzoči tudi štirje slovenski delegati. Sklepi, ki so jih napravili, so šli v to, da naj bi se hrvaške zemlje zedinile v eno, slovenske pa tudi v svojo edinico, obe pa bi se povezali v federacijo, ki bi bila v zvezi z Madžarsko.

Prvi jugoslovanski kongres v Ljubljani. Napravili so tudi sklep, da se politiki ponovno sestanejo v decembru istega leta v Ljubljani. Tako je prišlo do

prvega jugoslovanskega kongresa v Ljubljani. Prišli so hrvaški opozicionci in dr. Laza Kostić, ki je zastopal vojniške Srbe Na tem kongresu se že ni več govorilo o slovensko-hrvaški federaciji, ampak o južnih Slovanih Avstro-ogrski monarhije in njihovi želji, da ustvarijo med seboj enotnost na književnem, gospodarskem in političnem področju. Resolucija izraza tudi željo, da bi "pomagali v enakih potrebah svojim bratom izven meja monarhije, ki so iste narodnosti". Nemci so tedaj smer dobro razumeli in napadali, da Slovence več ne brigajo koristi Avstrije, ampak, da imajo pred očmi le jugoslovanske interese, ki pa gredo daleč preko meja monarhije in se raztezajo preko Črne Gore, Srbije in Bolgarije. Očitno so nam, da smo bili opustili idejo zedinjenja Slovenije in sprejeli idejo Jugoslavije. Slovenci so odgovorili kar naravnost, da hočejo najprej zedinjenje Slovenijo, ki bi šla v jugoslovansko zvezo. Dr. Kostić je sklepe kongresa objavil s komentarjem. Tu je odločno nastopil proti avstroslavizmu in zahteval zedinjenje s Srbijo. Tedaj je pokazal, da v svojem političnem programu ne računa resno s Slovenci. Napisal je: "Ni posebna dolžnost Srbov in Hrvatov, da bi skrbeli za Slovence in Čehe, kajti s tem bi prišli v spor z Nemci. To je dolžnost vseh Slovanov. Zveza med južnimi in zapadnimi Slovani ni nič ožja in tesnejša kot z vsemi ostalimi Slovani." Kostić je namreč tedaj pričakoval, da bodo Nemci po zmagi nad Francozi napadli

Avstrijo in podjarmili vse ozemlje do Trsta. To bi bila po njegovem mnenju dobra priložnost, da se zedinijo Srbi in Hrvati. Slovincem je svetoval naj se sami bore za svojo ohranitev in zedinjenje v Avstriji kakor vedo in znajo. Urednik novega slovenskega lista "Slovenski Narod", pisatelj Josip Jurčič, je takoj odgovoril in napadel srbski list "Zastava", ki je Kostičeva razmotrivanja objavil brez podpisa. Odgovoril je dr. Miletič, da so Srbi vsekakor za zedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, toda smatrajo to zedinjenje začasno za neuresničljivo iluzijo. Po njegovem naj bi Slovenci sami storili, kar bi mogli, da se ohranijo dotlej, dokler ne pride do splošnega spopada med Slovani in Germani, ko bo prišla vrsta tudi na Slovence. Kot posredovalec se je bil oglasil vodja hrvaške nacionalne opozicije Mrzovčić. Precej neprijetno debato je zaključil zopet Jurčič, ki je ugotovil, da Slovenci ne žele nič drugega kot enakopravno federacijo.

Cesarjev sporazum z Madžari — dualizem — je okrepil monarhijo in nemško in madžarsko gospodarstvo nad slovanskimi narodi. Narodno politiko je bilo mogoče v neki meri voditi pod obliko borbe proti krivicam Dunaja in Budimpešte. Središče jugoslovanskih tendenc je postal Zagreb. Vsako delo za združenje s Srbi izven monarhije je tedaj prenehalo. Pri tem je ostalo nekako do balkanskih vojn. Jurčič je najjasneje zapisal tedanji slovenski program: "Slovenci smo pripravljene sprejeti vsako politič-

Novice iz Slovenije

Ljubljana je imela do 1. maja dva jutranja lista: "Ljudsko pravico", glasilo komunistične stranke, in "Slovenskega poročevalca", glasilo Soc. zveze delovnega ljudstva. S 1. majem so pa oba lista združili v en list, ki je začel izhajati tega dne pod naslovom "Delo". Ta ukrep so komunisti doma utemeljevali na eni strani s "potrebo po varčevanju", na drugi strani pa s "pomanjkanjem kvalitetnih časnikarjev".

Umrli so. V Ljubljani: Franc Dolinšek, podpolkovnik v p., Franc Zonta, čuvaj, mestnih nasadov, Franc Lapanje, poštni inšpektor v p., Rado Žerjav, upok., Pepca Primc, roj. Rozina, Alojz Jurančič, pos. in biv. trgovec, Peter Sitar, biv. mesar, Danica Jankovič-Muhar, roj. Kessler, Terezija Struna, Ivana Glavič, roj. Krbavac, Kristjan Kogoj, čevljarški mojster, Viktor Čertalič, prevoznik, Tihomil Jenko, Marica Krombolz, roj. Novohradsky, Matija Pogačar, roj. Degen, upok. Tob. tov., Marija Marič, roj. Pirnar, Vinko Ogrizek, pos., Ivana Planinšek, roj. Gregorin, Kristina Pirnat, Elizabeta Venko, Ana Pičulin, roj. Simič, Fani Funtek, Frančiška Čaks, roj. Čatar, Fani Justin, roj. Keber, Janez Božič, tt. monter, Lovro Frelj, upok., Ivan Jerman, upok., Drago Petrič, upok. in Franc Sever, pleskar v Devici Mariji v Polju, Nadežda Gramatčikova v Piranu, Franc Hudnik, mesarski mojster v Stožicah, Franc Likozar, žel. upok. v Lescah, Marija Puš v Lokah pri Tuhinju, Franc Leskovec v Črnem vrhu nad Idrijo, Polona Triplat v

Begunjah, Meta Baš v Celju, Stanko Kastelic iz Oble gorice pri Litiji, Fran Trpin v Kočevju, Anton Luznar, upok. v Selcih nad škofjo Loko, Marijan Garzaroli, direktor gozdnega gospodarstva v Postojni, Ivan Puhar, tov. delavec na Dolškem, Stanko Cerovec, učenec v Koprju, Cecilija Kopač, roj. Polajnar v Mariji gradcu pri Laškem, Marija Zrnec, roj. Stermolle, pos. v Grosupljem, Karel Malajner, biseromašnik v Hočah, Maks Kranjc, elektroinstalater v Laškem, Drago Krevc, biv. referent na Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Sp. Dupljah, Ivan Fajdiga, mesar v Mariboru, Franc Šturm, upok. v Šmartnem ob Savi, Ana Bohač-Leskovek, roj. Žličar, pos. in gostilničarka v St. Juriju ob Južni žel. Karlo Andrejašič v Sežani, Marija Kovač, roj. Meden v Starem trgu pri Rakeku, Anton Skok, klobučar iz Radic, Alojz Cerovek iz Trbovelj, Franjo Janhuba, upok. v Mariboru, Anton Kavalar v Ratečah-Planici, Tilen Drakšler na Kokrici, Apolonija Battelino, roj. Dimnik na Viču, Mimi Polc, roj. Govejšek v Zagorju, Emica Dornik v Mariboru, Ivanka Velkavrh, roj. Ambrožič na Viču, Julijana Baloh, upok. v Trbovljah, Kristijan Steinbach, strojni mojster v p. v Šoštanju, Marjeta Štrukelj, roj. Jakše, vdova po šolskem nadzorniku na Viču, Franc Kern v Komeni in Marija Kurent, roj. Dolar v Savljah.

Narodna univerzitetna knjižnica v Ljubljani je nedavno dobila iz Oxforda na Angleškem Trubarjev Katekizem. Na

slov ima "Catehismus v slouenskim jeku", izšla je pa leta 1555. Nanjo je knjižnica sedaj zelo ponosna, ker je znan doslej samo še en izvod te knjige v dunajski Nacionalni knjižnici. Vseh slovenskih protestantskih knjig v 16 letu je bilo 48. Nekatere se sploh niso ohranile — vsaj tri so take, 18 jih je ohranjenih samo v 1 izvodu, v dveh izvodih jih je 6, v treh 7, v štirih 3, v pet do dvajsetih izvodih jih je 10, Dalmatinove Biblije je pa ohranjenih 65 izvodov. Te knjige so raztresene po knjižnicah v Gradcu in na Dunaju v Avstriji, v Muenchnu, Stuttgartu, Regensburgu, Tuebingenu, Wolfenbuettelu, Goettingenu, Kemptenu in Rothenburgu v Zah. Nemčiji, v Berlinu, Dresdenu, in Gothi v Vzhodni Nemčiji, v Zuerichu, Baslu, Schaffhausenu, Wintherturu in Neuchatelu v Švici, Benetkah in Rimu v Italiji, v Pragi in Olomucu na Češkem in Slovaškem, v Londonu in Oxfordu v Angliji, na Danskem pa v Kjoebenhavenu. Doma je pa nekaj protestantskih knjig v Ljubljani, Kamniku, Celju in Mariboru ter Gorici. Nekaj tudi v Zagrebu

V Beogradu so na nedavnem zasedanju Gnanega prosvetnega sveta razpravljali o učnih načrtih v osnovnih šolah. Na sestanku so nekateri člani predlagali, "naj se učenci že v osnovni šoli seznanjajo v vseh republikah vsaj z osnovnimi drugimi jeziki narodov Jugoslavije". To da bi "koristno služilo k boljšemu spoznavanju in zblizevanju vseh naših narodov in kultur". Kako bodo ta načrt izvajali v praksi, če ga bodo končali sprejeli, bo pokazala seveda bodočnost. Vsi so si pa bili edini v tem, da "naj osnovna šola temelji na enotnih socialističnih družbeno-pedagoških načelih." Po splošnem zakonu o šolstvu je osnovna šola v Jugoslaviji po vsej državi enotna in obvezna za vse otroke od 7. do 15. leta starosti. Pouk traja na njej 8 let.

Proračun mariborskega okraja za sedanje proračunsko leto znaša 1 milijardo 796.153.000 dinarjev. V njem so med drugim tudi visoke postavke za podporo "raznim družbenim in političnim organizacijam za njihovo normalno in uspešno poslovanje". Proračuni vseh občin v mariborskem okraju pa znašajo 2 milijardi 550.000.000 din.

Montanistični oddelek ljubljanske univerze je nedavno praznoval dva leta jubileja: 40 letnico ustanovitve rudarskega in 20 letnico ustanovitve metalurškega oddelka. Na rudarskem oddelku je od ustanovitve do sedaj diplomiralo 368 rudarskih inženirjev, na metalurškem pa 217 inženirjev metalurške stroke. Za razvoj rudarskega oddelka ima velike zasluge med drugim ing. Viktor Gostiša, ki je bil nekaj časa tudi gen. ravnatelj za rudarstvo v min. za gozdove in rudnike v Beogradu.

Zvezni izvršni svet je sprejel odločbo, ki določa pogoje za vpis na fakultete, visoke šole in umetniške akademije. V bodoče se bodo doma lahko na posamezne fakultete vpisovali tudi taki, ki niso dokončali ustrezne srednje šole, če so bili najmanj štiri leta na uspešnem

Prispevajte v fiskovni sklad

praktičnem delu v gospodarstvu, ali v drugih družbenih delavnostih. V takih primerih ne delajo sprejemnega izpita, vendar bodo preverili priprave in sposobnost kandidata za uspešen pouk na dotični fakulteti. Izdani predpisi tudi določajo, da se bo vpis na fakulteto opravljal na podlagi natečaja. S tem hočejo doseči sprejem samo takih kandidatov, ki razpolagajo s potrebno pripravljenostjo za uspešno študiranje, toda samo v okviru števila študentov, ki jih lahko fakulteta sprejme. Vsako leto bodo tudi objavili število učencev, ki jih bo fakulteta sprejela. Za sprejem novih slušateljev bodo fakultete vsako leto objavile programe sprejemnih izpitov najkasneje do 1. maja.

Člane Univerzitetnega sveta v Ljubljani so na zadnjem sestanku opozarjali, "da bo treba bolj preverjati, kako študentje izpolnjujejo študijske obveznosti". Nadalje so tudi "obsodili tako imenovane "privatne prakse v tujini". Navajali so, da je bilo takšnih primerov lani blizu tisoč in da se "študentje udinjajo s fizičnim delom za zaslužek, kar ne koristi njihovega strokovnemu usposabljanju". Vedeli so tudi povedati, da taki študentje "zaradi večmesečne odsotnosti tudi zaostajajo pri študiju in ga zavlačujejo". Zato izgleda, da bodo kmalu znova prepovedali študirajočo mladino, da bi se hodila izpopolnjevat zlasti v Nemčiji in druge zahodne države, kajti člani univerzitetnega sveta napovedujejo, da "bo treba proučiti možnosti za večje število domačih praks", ki da bodo "bolje materialno stimulirane".

V Ljubljani je uprizoritev opere Črne maske od pok. Marija Kogojja prisostvoval tudi urednik umetniške priloge znane londonskega lista "Times" V njej je o uprizoritvi te slovenske opere napisal daljše poročilo. V njem med drugim naglašja, da je Kogojeva opera "zanimiva ekspresionistična študija notranjega

Vsak teden ena

ZUNAJ VETER BRIJE...

Zunaj veter brije, plan in goro krije črna noč. Jedno dete kliče iz grobov mrliča na pomoč.

Mati mu umrla, oča v grob zaprla bela smrt. Samo je ostalo, tužno pribežalo v božji vrt.

"Zlata mama moja, glej, sirota tvoja tu stoji; nima kaj obleči, nima kam se vleči, glad preti.

Vzemi mene k sebi, dobro je pri tebi, mamica! Nimam druge mame, da bi ona name gledala."

Deto se sklonilo, leglo na gomilo k mami. Zarja rumenila ni ga prebudila v postelji.

dogajanja v človeku". Od nastopajočih pevcev je posebno pohvalno omenil Sama Smerkolja in dejal zanj, da je pevsko osebo, za dirigenta Sama Hubada je pa zapisal, da je "z gotovostjo vodil pevce in orkester skozi težko partituro".

NAROČAJTE IN ŠIRITE SVOBODNO SLOVENIJO

SLOVENCIV ARGENTINI

BUENOS AIRES

Na sestanek Slov. kat. akad. društva, ki je bil v soboto, 16. maja zvečer v Slovenski hiši, je prišlo lepo število članov. Na sporedu je bilo predavanje g. dr. Pavla Krajnika. Kot dober poznavalec vseh vzhodnih problemov je slov. akademikom govoril o vesoljnih cerkvenih zbiorih ter zlasti naglašal veliko važnost cerkvenega zbora, ki ga je napovedal sedanji papež.

Osebné novice

Družinska sreča. V družini g. Jožeta Mavšiča in njegove žene ge. Polde, roj. Krajnik, se je rodil sinček prvorojenec. Srečni družini naše čestitke.

LANUS

V nedeljo 31. maja bomo obhajali praznik Marije Kraljice, patronke slovenske vikarije v Lanusu. Ob pol desetih bo slovenska peta maša in po maši procesija sv. Rešnjega Telesa. Ob 12 uri bo v misijonišču asado za vse rojake, ki ste že sedaj iskreno vabljeni na to domačo družabno prireditev. Zvečer ob 6. bodo slovesne pete litanije Matere božje, obnovitve posvetitve Marijinemu Brezmadežnemu Srcu in zahvalna pesem.

V družini našega javnega delavca ter enega izmed graditeljev Baragovega misijonišča in slovenske cerkve v Lanu-

su g. Vilfana Franca ter njegove žene, g. Amalije, roj. Rebersak, se je rodil sin prvorojenec. Srečnim staršem naše iskrene čestitke!

MAR DEL PLATA

Tukajšnja slovenska skupnost je priredila minulo nedeljo zelo uspešno čajanko v salonu hotela "Primavera", ki je last ge. Zore Lah-Rančnikove. Sestanku so prisostvovali, v polni harmoniji, številni Slovenci, "stari" in "novi", ter tudi nekaj Hrvatov in Srbov. Pravi namen sestanka je bil posvečen proslavi 40 letnice obstanka Jugoslavije, ki se zaradi poklicnih ovir v sezoni ni mogla vršiti. Na začetku je povzel besedo g. Janko Jazbec ter je očrtal v zgoščeni obliki glavne motive, ki so vodili do ustanovitve Jugoslavije. Nadaje je grajal tiste v emigraciji, ki nimajo pametnejšega dela, kakor da skušajo podirati, kar se je s težavo in žrtvami zgradilo. "Toda zaman so njihovi naporji", je rekel, "kajti Jugoslavija bo ostala združena in nezlomljiva, ker je to v interesu vseh Jugoslovanov. Vera v trdno in boljše bodočnost naše domovine naj bo vedno zvesto zasidrana v naših srcih." — Zatem se je razvila prijetna zabava s petjem in plesom. Vsi prisotni so izrazili željo, naj bi se podobni sestanki vršili čim pogostejše.

no kombinacijo, ki bi zedinila slovenske dežele in jih kot enakopravni, posebni del naslonila na jugoslovansko kombinacijo."

Napori za rušenje nemško-madžarske hegemonije

Nevesinjska buna je zainteresirala srednjo Evropo za krščansko rajo pod Turki na Balkanu. Med Slovenci je bila predmet živga zanimanja. Časopisi so pozivali k zbiranju pomoči in prostovoljcev. Ponatisnjevali so pozive upornikov in njihove izjave. Napadali so nečloveško stališče madžarske in nemške javnosti, ki je branila Turke in zastopala turška stališča. V Bosno so odhajali prostovoljci in od tam pošiljali svoja poročila. Borbe bratov na Balkanu so bile neprestano v naši javnosti, kot stvar, ki neposredno zadeva naše lastno življenje. Josip Jurčič je objavil ciklus pesmi "RAJA", profesor Pajk pa razpravo "Stanju šolstva v srbski kneževini" in "Črtice o Bosni in Hercegovini". Po bosansko-hercegovski uporu so se dogodki na Balkanu razvijali s filmsko brzino: Vojne, San Stefanski mir, Berlinski Kongres in sporazum med ruskim, nemškim in avstrijskim cesarjem. Končno so velike sile ustalele razmere na Balkanu vsaj za trideset let. Borbe, uspehi in porazi naših bratov so bili predmet ne le poročil, ampak tudi črtic in pesmi, političnih in nepolitičnih komentarjev. Ko je stopila Rusija v vojno, so "Novice" dostavile carjevemu manifestu: "Naj bi Bog dal zmago slovenskim bratom". "Slovenski Narod" je

isto povedal takole: "Uspeh ruskega orožja, je uspeh Slovanstva, torej tudi naš uspeh". "Slovenec", katoliški list, ki je začel izhajati v Ljubljani 1873, je pa opominjal, da "bi moral vsak naš človek, ki je veren katoličan, biti prežet z željo, da bi Bog dal zmago slovenskim bratom". V tem duhu so komentirali vse dogodke vsi slovenski časopisi. Ko je postalo jasno, da bo Bosno dobila Avstrija, je "Slovenec" objavil članek, ki pravi: "Avstrija mora ustvariti Ilirijo od Beljaka na Koroskem do Trebinja v Hercegovini in od Osjeka v Slavoniji do Kotora v Dalmaciji. Taka velika Ilirija bi privlekla tudi Srbijo in Avstrija bi mogla žeti, kjer ni sejala. Če pa Avstrija ne bo razumela važnosti vprašanja in bo dalje vladala po načelu "delj in vladaj", bo ilirska misel ostala, ne bo umrla, le namesto Avstrije bo njena nosilec postala Srbija". Značilno je, da so se nacionalni Nemci in Madžari upirali okupaciji Bosne in Hercegovine. Bali so se, da bo ta dežela okrepila slovenski element v dvojni monarhiji. Iz istega razloga je Franc Jožef (najodločnejše in grobo odklonil sklep hrvatskega sabora, da naj se Bosna in Hercegovina priključita Hrvatski. Ne le Slovenci, ampak vsi Slovani monarhije smo smatrali Bosno in Hercegovino za svojega zaveznika, ki bo okrepil moči za rušenje nemško-madžarske hegemonije.

V letih po okupaciji je bila Bosna glavni predmet pozornosti naših žurnalistov in narodno političnih piscev. Ven-

dar je režim Kuhen Herderwarija v Hrvatski hitro uspel, da je obrnil pozornost nase in svojo protihrvatsko vladavo v Zagrebu. Njegovi ukrepi so izzvali slovenske proteste v tisku in parlamentarnih delegacijah na Dunaju in v Pešti. Nemogoče je navesti vsa knjižna dela, ki so vsebovala motive iz Hrvatske, Bosne, Srbije, Črne Gore in Bolgarije. Že v prejšnjih dobah sem mogel navesti le nekatere tipične, v tej dobi so se dela toliko namnožila, da v okviru predavanja ni mogoče omeniti niti najvažnejših del. Slovenci pa so v tej dobi hitro izpopolnili svojo prosvetno, gospodarsko, politično organizacijo in se oblikovali kot narod v popolnem, modernem smislu te besede, narod, ki je videl svojo bodočnost v zvezi z ostalimi Slovani na jugu Evrope pa naj že bo v okviru monarhije ali izven nje. Nastopajo že osebnosti, ki so znane med graditelji skupne države. Mnenje, ki je prevladovalo, so izrazili študenti na Dunaju, ki so pozdravili kralja Petra I. 23. junija 1903 z vzklikom: "Zivel jugoslovanski kralj." Pa niso bili tako drzni samo študentje. "Slovenec" je še dopolnil misel in ga pozdravil: "Zivel jugoslovanski kralj in bodoči car." Pri krofanju kralja v Beogradu je bila močna slovenska delegacija. Pri umetniški razstavi so sodelovali naši najmočnejši umetniki in pel je naš najboljši zbor "Glasbena Matica", na kongresu zdravnikov je govoril ugledni zdravnik ljubljanski Dr. Slajmer, na dijaškem kongresu pa dr. Gregorij Žerjav.

Potem, ko je bila uzakonjena splošna in enaka volilna pravica, leta 1906, so se Slovenci afirmirali v dunajskem parlamentu. Takoj so se vsi Jugoslovani združili in napravili skupen parlamentarni klub. V njem je bilo 23 slovenskih poslancev, 15 Hrvatov in dva Srba iz Dalmacije. V njihovom imenu je že naslednje leto dr. Janez Ev. Krek vehementno napadel avstrijsko vladavo; "Obtožujem avstrijsko državo in vladavo, če hočete zdravo balkansko in zdravo jadransko politiko, morate zlomiti vpliv Madžarov in videti važnost Jugoslovanov." Načelnik stranke dr. Šušteršič je obsodil dualizem in zagovarjal graditev železniških zvez med Dalmacijo in Slovenijo in Dalmacijo ter Bosno. Takrat smo Slovenci dobili tudi močan udarec v tilnik od dalmatinskega poslanca Trešič Pavičiča, ki je v listu "L'Italia al Estero" pedliral za sporazum z Italijani na račun Slovencev in pisal: "Pri reševanju jugoslovanskega vprašanja se nikakor ni treba ozirati na tako mali narod kot so Slovenci. Ti se napram Nemcem in Italijanom sploh ne morejo držati in najbolje je, da jih ta dva naroda razdelita med seboj". Ob tej priliki je slovenski socialist dr. Tuma v odgovor napisal odlično razpravo: "Jugoslovanska ideja in Slovenci". Ko so sprejeli in razglasili aneksijo Bosne in Hercegovine, je predsednik Slovenske ljudske stranke dr. Šušteršič v delegacijah v Budimpešti govoril in podčrtal: "V zvezi s tem dejanjem je postalo jugoslovansko vprašanje najvažnejše vprašanje

monarhije, vprašanje, ki vpije po nujni rešitvi. To se more rešiti ali ugodno za monarhijo ali pa proti njej." V istem zasedanju je govoril dr. Korosčec in zahteval za Bosno moderno ustavo, demokratske svoboščine, agrarno reformo in socialno zakonodajo. V letu 1908 so se zopet vsi jugoslovanski poslanci zedinili v skupen klub "Narodni Savez", ki mu je predsedoval dr. Šušteršič. V klubovem imenu je izjavil, da "imata Bosna in Hercegovina polno pravico, da se zedinita z drugimi jugoslovanskimi pokrajinami v eno državo-pravno telo. Mi Jugoslovani to zahtevamo kot našo zgodovinsko in narodno pravico." Ponovno je zahteval za Bosno moderno in svobodno ustavo, enakopravnost verstev in srbo-hrvatski službeni jezik. Rekel je: "Bosansko-hercegovski vprašanje je prevec važen del jugoslovanskega vprašanja. Mi se zavedamo, da je prišel zgodovinski trenotek in zato smo strnili svoje vrste in se zbrali okoli zastave jugoslovanske skupnosti." Komaj tedenkasneje je bil Dr. Krek še ostrejši: "Še bolj kot poprej Slovenci čutimo, da spadamo v skupnost s Srbi in Hrvatji. Čutimo potrebo, da se zgradi velika jugoslovanska država". Seveda so taki nastopi slovenskih parlamentarcev odjekali preko vse monarhije. Nemci so odgovorili z novimi represalijami, a Slovani so se združili okoli Slovencev v parlamentu in sestavili skupen parlamentarni klub vseh Slovanov monarhije pod predsedstvom dr. Šušteršiča. (Nadaljevanje v prihodnji številki)

Kako se reče

"Spet tista zoprna slovnica!" bo maršidko zagodrnjal, ko bo začel brati. Res je, da je le za redke izjeme užitek, a vendar je vsem potrebna za pravilno znanje slovenske. Ker sem načel zelo važno poglavje, ne morem ostati na sredini poti, zato bom šel naprej in obdelal do konca trpni način.

Če bi skušali v začetku navedenim stavkom dati aktivno obliko in izraziti osebek, bi videli, da je zelo splošen, nedoločen. Mnogo se bere — Ljudje mnogo berejo (beró) — (Mi) mnogo beremo. Jaz, ti, on itd., vsi mnogo beremo. Poudarek je na glagolskem dejanju (brati), osebek in povzročitelj (tega dejanja) nista prav nič važna. Trpnik s "se" rabimo torej predvsem za brezosebno izražanje. Nekateri taki izrazi so zelo pogostni, domači (n. pr. tisti, ki sem jih navedel) in stoje, kot vidite, v 3. osebi ednine.

Tako brezosebno izražanje se je raztegnilo celo na neprehodne glagole, ki po splošnem pravilu ne morejo imeti pasiva niti medija. Iti, priti, umreti, hoditi, ležati, sedeti, spat, počivati ipd. so neprehodni (intransitivni) glagoli (ne moremo reči n. pr.: iti koga ali kaj, umreti koga itd.), vendar je čisto pravilno: Kod se gre v mesto? Tod se pride na pokopališče. Prijetno se hodi po travi. Prijetno se leži, spi, počiva v tej postelji. Rabijo se seveda samo v 3. osebi ednine.

Večkrat pa srečamo pasiv s "se" tudi v primerih, kjer ni na mestu. Nekaj zgledov: vabi se, sporoča se, naznanja se, razglašja se itd. V skrbnem jeziku se moramo izražati aktivno: vabimo (vabijo), sporočamo (sporočajo), naznanjamo (naznanjajo) itd. Zakaj ta razlika? Slovenska slovnica razlaga, da so to oblike "prisiljene in tuje", da niso domače. Menim, da bi se dalo utemeljiti tudi drugače. Vzemimo za zgled "Vabi se na sestanek"! Kdo vabi? Odbor organizacije. Torej osebek tu ni tako splošen, tako nedoločen kot drugje. Zato je pravilneje, da rečemo "vabimo" (če govori odbor) ali "vabijo" (če govori kdo, ki ni v odboru). Včasih je težko reči, kaj zveni domače in kaj "tuje, prisiljeno". Kdor živi med ljudstvom (ki se izraža pristno slovensko) in bere dobre pisatelje, si bo izboljšal čut. Najbolje je, da se v dvomu izognemo trpniku.

Zdaj se lahko povrnemo h "kako se reče" in "kako pravimo". Obe obliki sta pravilni. Tudi v aktivni obliki osebek (ki je skrit v glagolu, mi) ima pravzaprav splošen pomen (n. p. mi Slovenci). Četudi bi bila večini bralcev druga oblika bolj všeč, zdaj ne kaže več spreminjati naslova. Dober znak je, da so ljudje začeli razmišljati, kaj je prav in kaj napak. Morda bo kdaj to "sejanje" le kaj rodilo.

PO ŠPORTNEM SVETU

Kar štiri nogometne reprezentance Jugoslavije in Madžarske so se pomerile 19. aprila. V Budimpešti je pred 100.000 gledalci Madžarska A premagala Jugoslavijo A 4:0 (1:0). Jugoslovansko moštvo je popolnoma odpovedalo. Nekaj tolažbe pa je le, ker je B — moštvo premagalo v Nišu Madžare z 1:0 (1:0), in z istim rezultatom tudi mlada reprezentanca. Juniorji pa so v Budimpešti izgubili 2:3.

Ženski nogomet v Jugoslaviji. V Ljubljani sta se pomerili ekipi Čukaričkega in Jugoslavije iz Beograda. V stopnja je bila za tribuno 250.— din. sedeži 150.—, stojišča 100.— din.

Kljub temu, da je gledalcev nenavadno dosti na teh tekmah, je mnenje strokovnjakov in znanih igralcev proti ženskemu nogometu. Zanimiva pa je izjava nekdanje partizanke Radislave G. iz Ljubljane: "Borile smo se za enakopravnost, zato ne gre, da bi nam odrekli to, česar gre za prostovoljno odločitev za kakršnokoli športno panogo.

SLOVENCİ PO SVETU

(Nadaljevanje s 3. strani)

ta v Benet Lake, Wisc. Tu ga je pa njegov učenc-klerek povabil naj pride predavati na St. Vincent College v Latrobe v Pensilvaniji. Klerik je sam prosil benediktinskega opata, da ga je postavil za profesorja za teološko vede leta 1956 na omenjenem zavodu. Čepon poleg bogoslovja uči na zavodu še nemščino in ruščino, katoliški nauk pa hodi učiti tudi na deklški kat. kolegij Seton Hill College v Greenburgu. Za letošnje leto so dr. Čeponu študentje najvišjega razreda na zavodu posvetili tudi svoj almanah, "Tower". Vse kakor lepo priznanje.

Clevelandski slovenski pevski zbor Korotan je dne 5. aprila zopet pripravil lepo slovensko manifestacijo. Po dvorani pri sv. Vidu so lepo odmevale melodije slovenskih narodnih in umetnih pesmi, ki so jih peli na odru mešani, moški in ženski zbor. Mešani zbor je izvajal Adamičev V gozdu, Ocvirkovo Moja pomlad, Prelovčev Ena ptička priletela, Tomčev Vlača, Ubalda Vrabca Dober večer, Pavla Kernjaka Ko b' jaz vedela in Foersterjevo Naše gore. Moški zbor je zapel pesmi Kramolčev Je pa dečva zatožila me, Ipačev Podoknico, Radovana Gobca Nič več ne bom hodil, Jerebovo Noč na vasi in Medvedov Pozdrav ter Hajdrihovo Jadransko morje. Ženski zbor je nastopil s programom, ki je vseboval tele pesmi: Pregljevo Ko ptičica na tuje gre, Tomčev Pojdam u Rute, Pregljevo Rožmarin se je posušil in venček narodnih in Bučarjevi priredbi: Dekle na vrtu zelenem stoji, Kako bom ljubil in Dve leti in pol. Baritonist Pavle

Prav rada bi sodelovala, če bi tudi pri nas ustanovili žensko ekipo".

Nova lahkoatletska zvezda: Bill Alley je vrzel kopje 82,33 m. Sam pravi, da 90 m zanj ne bo nemogoča meja. Njegov trening je podoben finskemu: kopje le malo meče, pač pa več ročne granate in žogo za golf, pa tudi drva seka...

V Italiji se je pričela tradicionalna kolesarska dirka Giro d'Italia.

Ljubljanski Odred na predzadnjem mestu II. zvezne lige. Po precej uspešnem startu v pomladanski sezoni je Odred spet popustil in se nahaja na nevarnem mestu. Položaj pa je še slabši, ker ima kopico igralcev poškodovanih in nekateri dalj časa ne bodo mogli nastopati. — V Slovenski nog. ligi vodi mariborski Branik s 26 točkami pred Mariborom in Rudarjem, ki imata po 23 točk. Jesenice in Slovan pa sta resna kandidata za izpad s 5 točkami.

Na mednarodnem namiznoteniskem prvenstvu Anglije se je Harangozo uvrstil v polfinale, kjer ga je premagal Madžar Berezik s 2:3. V finalu pa je Japonec Ogimura premagal Berezika s 3:1.

Borštnik je zapel Pavčičevo Uspavanko in Vilharjevo Ukaze.

VENEZUELA

vo obletnico, odkar se je tudi v tem mestu začela redna nedeljska maša za slovenske rojake. Bila je 27. aprila 1958 v Kolegiju Guadalupe. Po maši je bil tedaj slovesen sprejem slovenskega kaplana g. Janeza Grlica, ki je prišel med nje pastirovat iz Argentine.

Slovenci v Caracaasu imajo vsako nedeljo slovensko mašo v Colegio Francia, Avenida D, Campo Claro, popoldne ob petih. V tej kapeli je bil na veliko soboto ob sedmih zvečer blagoslov jedil. K žegnju so prinesli rojaki velikonočna jedila celo iz dalnje Valencije, Güigüe in Los Teques, na veliko noč so pa imeli rojaki ob veliki udeležbi mašo ob petih popoldne, med katero so prepevali slovenske velikonočne pesmi.

Krščeni so bili: Jožica Zolič, hčerka Vilme in pok. Franca Zolič, Silvester Vičič, sin Ivane in Ivana Vičič ter Danica Marija Kelbič, hčerka Marije in Rudija Kelbič.

SLOVENSKI TISK V ARGENTINI
Vestnik, št. 4. Vsebina: Trije padci... Konec? (X. Y.); Slovenska legija (Sm. R.); Komunistična svoboda v Suh krajini (Fr. Grum); Cvetoval naše trate (Gregor Mali); Komunizem; Po našem svetu.

DRUŠTVENI OGLASI

"Vi pa vedno prosjčite", tako je odborniku Društva Slovencev, rekla neka Slovenka iz okolice Buenos Airesa, ko je bila naprosena, da daruje nekaj v mladinski sklad Društva Slovencev. "Res je, da vedno prosimo", je bil odgovor, "toda to delamo za Vas in za Vaše otro-

ke in za blagor vseh Slovencev z namenom, da bi otroci ostali Slovenci, da bi reveži dobili kako podporo i t. d. Zaradi tega neprestano prosimo, da bi člani redno plačevali članarino, da bi vsi Slovenci darovali po dva pesa na mesec v mladinski sklad Društva Slovencev, da bi se vsi Slovenci večkrat spomnili socialnega sklada Društva Slovencev, da bi bilo mogoče bolj izdatno pomagati našim revežem, ki jih ni malo med nami. Zato tudi neprestano vabimo vse Slovence brez razlike prepričanja, posebej pa še mladino, da naj vstopijo v Društvo Slovencev in pomagajo reševati naše narodne probleme, kajti le združeni bomo močni in bomo kaj dosegli.

OBVESTILA

Na informativnem sestanku, ki ga je sklicalo Društvo Slovencev v zvezi z ustanavljanjem Jugoslovansko-argentinske bolnice, je lepo število navzočih pokazalo precejšnje zanimanje za stvar. Uspeh akcije je nedvomno odvisen od sodelovanja vseh, ki jim je namenjena; naša močna soudeležba pri ustanovnih korakih pa nam bo zagotovila tudi odgovarjajoči vpliv pri bodoči upravi. — Na dosedanje vabilo se je odzvalo malo naših rojakov. Zato ponovno vabimo vse, ki čutijo potrebo po taki ustanovi in so pripravljeni pomagati, da store vse, da zamisel čimprej postane resničnost. Izpolniti je treba pristopnice, ki jih lahko dobite v pisarni Društva Slovencev, kjer so vam na razpolago tudi vsa pojasnila, ki bi jih želeli.

Društvo Slovencev sporoča, da bo letošnja proslava padlih protikomunističnih žrtev 14. junija. Vse organizacije naprošamo, da ta dan nimajo svojih prireditev.

Letni shod salezijanskega sodruštva bo v nedeljo 31. maja ob pol 5 pop. v kripti cerkve Marije Pomočnice v Don Boskovem zavodu v Ramos Mejía.

Nogometna tekma med SFZ Lanusom in Mladinskim domom za prehodni pokal, ki se zaradi slabega vremena ni odigrala preteklo nedeljo, bo v nedeljo 24. maja ob 10 dopoldne na igrišču v Don Bosco. Vsi prijatelji nogometa pridite bodrit svoje moštvo.

Odbor S.F.Z. vabi svoje člane, da se naj v čim večjem številu udeležijo sestanka dne 24. t. m. po mladinski maši v Slovenski hiši na Ramon Falconu. Na sporedu je zanimivo predavanje g. dr.

EIBAR

P. NOVAK

direktni zastopnik
CERRITO 2245 - Lmas del Mirador
Ramos Mejía
Priporoča rojakom najfinejše šivalne stroje, najmodernejše hladilnike, najcenejše ventilatorje, mešalnike, pralne in druge čistilne stroje.

ARGENTINSKA GOSPODARSKA BODOČNOST

Ameriška gospodarska revija "Atlantic Magazine" iz Bostona, je pred dnevi objavila zanimiv članek o argentinskem gospodarskem položaju. Zaradi aktualnosti ga objavljamo v izvlečku.

Argentinci radi govorijo, da je režim predsednika Frondizija prva ustavna vlada v Argentini, ki jo je ta država imela po letu 1930. Naj bo kakor hoče, eno leto po nastopu te na veliko opevane ustavne vlade, ki jo je počastil tudi severnoameriški podpredsednik Nixon, je država v obsednem stanju, važna prevozna in petrolejska industrija sta bili mobilizirani in sta pod vojaško kontrolo, kongres je postal brezmočen in večina gospodarskih obljub med volilno kampanjo je bilo prelomljenih.

V Argentini se je zgodil eden največjih prevratov v moderni politični zgodovini. Ironija položaja je toliko večja, ker gospodarstveniki smatrajo ta prevrat za odličan, junaški in že dolgo pričakovan. Gospodarski liberalizem je bil uveden s silo.

Sila je potrebna, ker ni praktično politične sile v deželi, ki bi smatrala za potrebno sedanjo politiko. Državna kontrola trgovskih podjetij je zasidrana v španski kolonialni tradiciji: izvajajo jo po vsej latinski Ameriki, zlasti še v Argentini, kjer se je med dolgo dobo Peronove diktature še povečala. Čeprav je revolucija leta 1955 vzpostavila politično svobodo, pa je bila navada kontroliranega gospodarstva tako močna, da praktično nihče ni smatral za potrebno vzpostaviti tudi gospodarske svoboščine.

Dr. Frondizijeva iznenadna odločitev 28. decembra lanskega leta, da bo postal začetnik svobodne trgovine, zasebne iniciative in vlog tujega kapitala, je delovala kot silovit udarec na deželo. Ta udarec je bil toliko hujši, ker je med volilno kampanjo in prvih šest mesecev na vladi kazal, da politično ne bo drugačen, kakor so bili drugi pred njim.

Politična spretnost

Z vseh vetrov zbrana koalicija, ki ga je izvolila za predsednika, je bila že sama na sebi dokaz njegove politične spretnosti. V njej so bili komunisti, demokratski katoliki, pripadniki izgnanega diktatorja Perona, in Frondizijevo levo krilo radikalne stranke, ki je močno protiklerikalno pobarvana.

Prvo delo novega predsednika, ko je lanskega maja nastopil svoje mesto, je bilo združiti v zadovoljivo in lojalno celoto vso to pisano skupino njegovih podpornikov. V svojem košu je imel za vsakega nekaj: za delavstvo, še vedno v veliki večini vdano Peronu, 60% povišanje plače s težkimi inflacijskimi posledicami sicer, toda trenutno zadovoljivo; za peroniste splošno amnestijo in zakon, po katerem bodo mogli znova voditi monolitsko sindikalno organizacijo; za katolike dovoljenje za odprtje zasebne univerze, eno izmed najbolj eksplozivnih dejanj za radikalnega predsednika, toda storjeno v pravem času za odvrtitev javno pozornosti z drugih zadev; za komuniste dovoljenje za tiskanje dnevnika in za splošno delavnost, s čemer je še bolj zmešal delavske razmere; in za radikalno stranko državne službe, z nemajhnimi materialnimi dohodki.

Vse to — zlasti pa properonistična politika — je bilo neprebavljivo za vojaške sile, ki so se dvignile leta 1955, da so se otresele diktatorja. Frondiziju je sicer uspelo zadržati v ozadju nekatero najbolj znane protiperonistične osebnosti. V splošnem so, kljub slučajnostnemu nezadovoljstvu, ostale v ozadju, z veseljem sprejele visoko zvišanje plač in sledile načelom revolucionarne-

ga vodje Aramburja, ki je vztrajno izjavljal, da je bil Frondizi, naj bodo njegove napake že kakršne koli, zakonito izvoljeni predsednik in da je demokraciji treba dati časa za njen razvoj.

Menjalna kriza

To politično manevriranje — ki je imelo več opravka s stabilnostjo režima kakor pa s karkršnim koli državnim programom — se je iznenada končalo z izbruhom menjalne krize. Brezupen finančni položaj ni bil nič novega za gospodarstvenike, toda vlada ga je spretno skrivala pred javnostjo z inflacijskimi povišanji plač in vladnim kritejem.

V neurejenem ozračju minulih let — diktatura, revolucija in nato dr. Frondizijeva pisana koalicija — je vedno izgledalo važnejše zadovoljevati prebivalstvo, z razdeljevanjem daril kakor pa delati gospodarske bilance.

Do oktobra 1958 je tako pesos na svobodnem trgu padel v razmerju z dolarjem od 37 na 77. Državni proračun je bil neprestano negativen (leta 1957 335 milijonov dolarjev, leta 1958 196 milijonov dolarjev, kljub drastičnemu zmanjšanju uvoza). Do konca leta so rezerve zlata in valut — vključno 40 milijonov dolarjev španskih peset — padle na 185 milijonov dolarjev. Ob koncu novembra je država zlezla v dolg v višini nad 3 milijarde dolarjev.

Notranji proračun kaže pribl. 50% deficit, kljub novemu obdavčenju, ki je eno najtežjih na svetu in ki absorbira približno 30% vsega narodnega dohodka. Dalje ta napeti državni proračun ne predstavlja nobene produktivnosti: 80% proračuna se porabi za plače, kajti ok. 30% vsega prebivalstva dela v državnih službah. Še resnejše, čeprav manj vidno, pa je dejstvo, da je splošna narodna produktivnost v zadnjih štirih letih ostala na isti ravni.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
Argentina

CORREO ARGENTINO Central B
FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 8775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 8824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 613.742

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1959 za Argentino \$ 240.—

Tineta Debeljaka, st. o slovenski zgodovini v času preseljevanja narodov. Obenem bo tudi izredni občni zbor z edino točko: zvišanje članarine. Odbor.

Mladinski dom bo imel občni zbor v soboto 30. maja ob pol 9. uri zvečer v klubskih prostorih. Na sporedu je tudi zanimivo skioptično predavanje o lepota narave iz bariloške okolice, ki ga bo imel g. Peter Arnšek.

Članski sestank slovenskih katoliških akademskih starešin bo v soboto 30. maja ob 19 uri v Slovenski hiši na Ramon Falcon 4158.

Vsem Slovincem v Argentini! Odbor Družabne pravde sporoča vsem rojakom, da je bil primoran — zaradi velikega zmanjšanja vrednosti domačega denarja — nekoliko dvigniti ceno svojim knjigam.

Tako bodo posamezne knjige dr. Ahénove Sociologije, ki so doslej stale 30, 40 in 50 pesov, odslej stale 10 pesov več t. j. 40, 50 in 60 pesov. Socialna ekonomija pa, ki stane 75 pesov, bo stala 90 pesov.

Ta povišek cen velja samo za Argentino in stoji v veljavo s 1. junijem letošnjega leta. O tem obveščamo vse Slovence v Argentini in še posebej vse prodajalce naših publikacij.

Družabna pravda
Veliki mešani ruski zbor bo pod vodstvom dirigenta Dimitrija Avramenka priredil dne 24. maja ob 17. uri v dvorani v ulici Charcas 1155 večer ruskih pesmi in plesov.

JAVNI NOTAR

Francisco Raul Cascante

Escribano Público

Uruguay 387

T. E. 40 - 1605 - Buenos Aires

PRODAM LOT

proti gotovini (al contado) v Moronu.

Površina 440 m². Petnajst minut hoda od kolodvora v smeri proti Hurlinghamu v bližini tekstilne tovarne Alfa.

Ponudbe na upravo Svobodne Slovenije pod značko "Lot v Moronu".

SPOMINSKA PROSLAVA

Nedelja, 14. junija, ob 16. uri popoldne

V DVORANI SAN JOSE

Azuénaga 160, Capital

Oddolžimo se spominu junakov padlih za našo svobodo!

Društvo Slovencev

Nedelja 31. maja 1959 popoldne

ZAKLJUČEK III. ŠPORTNIH DNI

NAŠ DOM SAN JUSTO
HIPOLITO IRIGOYEN 2756

VABLJENI VSI

PROSTOVOLJNI PRISPEVKI

Pred nakupom se posvetujte pri

Lojzetu Novaku

Izključno zastopstvo

BUMAR S.R.L.

Avda de Mayo 302. T. E. 658-7063

Velika izbira hladilnikov, pralnih strojev, šivalnih strojev, plinskih štedilnikov, TV aparatov ter drugih potrebščin za dom, vse najboljših znamk. Cene ugodne, tudi možnost dolgoročnega odplačevanja. Kličite po telefonu, zglasite se osebno v trgovini. Pridem tudi na dom.

Čas je zlato!

Zato ga ne izgubljajte!

Čimprej si nabavite dobro

MOTORNO KOLO

pri Lojzetu Novaku

Izključno zastopstvo BUMAR, SRL

Avda de Mayo 302. T. E. 658-7083

Ramos Mejía

TUDI MOŽNOST DOLGOROČNEGA PLAČEVANJA!

PROSVETNI VEČER Društva Slovencev

SOBOTA 30. MAJA 1959 ob 19,30 zvečer

Prodava g. Avgust Horvat:

GOSPODARSTVO SLOVENIJE

Vabljeni člani in prijatelji!

Odbor